

DEMOKRACIJA

Človeškega duha ne
ukroti nobeno nasilje!

NAUK DANASNJIH DNI

Leto XV. - Štev. 8

Trst - Gorica, 15. aprila 1961

Izhaja 1. in 15. v mesecu

12. APRIL 1961

Prvi človek je obkrožil Zemljo

Rus Jurij Aleksejevič Gagarin, prvi astronaut zgodovine človestva

Sanje najbolj fantastičnih pripovednikov so se uresničile 12. aprila 1961. Ruski znanstveniki so spustili prvega človeka v vesolje z vsemirsko ladjo »Vostok« (Vzhod). Na krovu vsemirske ladje, ki je tehtala 4725 kg, se je namestil prvi astronaut zgodovine človestva, pilot major Jurij Aleksejevič Gagarin. Ves čas svojega drznega poleta je bil astronaut v radijski zvezi s svojim zemeljskim oporiščem.

Po opravljeni krožni poti okrog Zemlje v minimalni oddaljenosti 185 km in maksimalni 302 km od zemeljske površine, je »Vostok« srečno pristal na določenem pristajališču. Pilot je izstopil iz vsemirske ladje živ in zdrav.

To je po Kolumbovem izkrcanju v Novem svetu l. 1492 največji dogodek človeške raziskovalne vztrajnosti in postavlja v senco vse dosedanje napore človeške zgodovine na področju tehnične iznajdljivosti.

V sredo, 12. aprila 1961 se je rodilo vesoljsko obdobje človeške zgodovine. Ruski narod stopa s svojim genijem v prve vrste vsemirskih pionirjev. Tesno za njim sledijo Američani, ki so še pred posrečenim ruskim poizkusom napovedali spustitev človeka v vesolje 28. t.m.

Svoboda je premagala vesoljstvo

Jurij Gagarin, prvi človek, ki je predrl vesolje, je že kmalu po svojem povratku povedal celo vrsto zanimivosti o svoji svetovno-zgodovinski pustolovščini. Prvič v zgodovini človeštva je človek zagledal sferično obliko naše Zemlje. Ni več daleč dan, ko bo človek lahko letel po vesoljstvu.

Sovjeti so prvi človekov polet v vesolje izbrali do dna, saj je bila glavna gonilna sila tega izrednega podviga - propaganda komunizma, ki se mu mora podrediti vse človeško življenje. Ta propagandni smoter so boljševiki dosegli nekoliko drugače kot so mislili.

Stvarnost je namreč človeštvo odkrila moč genialnega duha na vseh tistih področjih, kjer vlada absolutna svoboda. Ruski učenjaki so uspeli prav zato, ker jim komunistična doktrina ni postavila zaprek, ampak jim je v svo razpisnostjo stavila na razpolago napore dvestomilijonskega naroda. Komunistična doktrina in vsi njeni apostoli so bili pri teh znanstvenih izledkih zgolj impotentni gledalci.

Gronchijevo potovanje po južni Ameriki

Predsednik republike Gronchi je v petek 7. t.m. odpotoval na obisk štirih južnoameriških držav, v Peru, Argentino in Urugvaj v uradni obliki, v Brazilijo v zasebni obliki. Predsednika spremljajo soproga, donna Carla, državni podtajnik v zunanjem ministrstvu Russo, ki zastopa obolelega zunanjega ministra Segnija, minister za zunanjo trgovino Martinelli, šef političnega oddelka zunanjega ministrstva, poslanik Straneo, številni gospodarski strokovnjaki in izvedenci.

Predsednika Gronchia so po vseh krajih obiska navdušeno pozdravljali in sprejemali z vsemi svečanostmi. V Limi se je razgovarjal s perujskim predsednikom Prado, v Buenos Airesu z argentinskim predsednikom Frondizjem, v Montevideu z urugvajskim predsednikom Haedo, v Rio de Janeiru pa bo v okviru zasebnega obiska razpravljal z novoizvoljenim predsednikom Quadrosom.

Gronchijevi obiski v Peruju, Argentini in Urugvaju so formalno protibolski državnim obiskom, ki so jih trije južnoameriški predsedniki opravili lansko leto v Italiji. Razumljivo pa je, da je ta obisk, ki ga spremlja poudarjena pomembnost italijanskega in mednarodnega javnega mnenja, politično in gospodarsko utemeljen s praktičnimi napori Italije za uveljavitev italijanskega prestiža na tej celin. Ze sama sestava številnega strokovnega spremstva nakazuje domnevo, da so se razvrščala na dnevnem redu ne samo

pri zmagi individualnega duha nad uniformiranim kolektivizmom. Tu so odgovorili vsi marksizmi, leninizmi in stalinizmi; odpovedale so direktive, tajna policija in koncentracijska taborišča; odpovedale so vse partijske dogme. To je nauk tudi današnje zmagе človeškega duha. Človeški duh zmaguje samo v popolni svobodi!

Pogajanja Francije z alžirskimi uporniki

Zupan mesta Evian, Camille Blanc, je izgubil svoje življenje po zaslugi francoskih nacionalističnih prenapetosti prav v trenutku, ko bi se v njegovem mestu morali pričeti razgovori med Francozi in alžirskimi uporniki za ureditev alžirskega vprašanja. Tako so se francoski vultaristi ponizili na isto stopnjo morilcev in ubijalcev kot njihovi nasprotniki iz vrst »Alžirske osvobodilne fronte«. Razlika med obojimi je ta, da se francoski prenapetosti bahajo z zahodno kulturnostjo in niso torej fanatični neizobraženci Kabilskih gora.

Nadaljna razlika med francoskimi in alžirskimi skrajneži pa je tudi še v tem, da je prve francosko javno mnenje izločilo iz svojih vrst, medtem ko so drugi za »Osvobodilno fronto« in njene simpatizerje narodni junaki. General De Gaulle se resno trudi, da izloči iz alžirske zadeve sleherni zunanji vpliv, medtem ko iščejo alžirski uporniki zavetje in pomoč tako v Kairu kot v Moskvi in Pekingu.

Vse to seveda ne ustvarja ugodnega

ozračja za pogajanja med Francijo in Alžirci, v kolikor bo do tega sestanka sploh prišlo.

Alžirsko osvobodilno fronto razkrajajo tri različna stremeljenja, ki se bodo po morebitnem odhodu Francozov med seboj stepla na življenje in smrt. Nekateri so pravi narodni uporniki, ki jih francoska govorica označuje za »maquis«. Ti nočejo ničesar slišati o Kairu. Druga skupina s Ferhat Abbasom na čelu bi hotela na alžirskih tleh zgraditi meščansko državo. Tretja skupina sanjari o »ljudski demokraciji« po sovjetskih vzorcih.

Zaradi takih okoliščin je povsem razumljivo, da se želi De Gaulle porazgovoriti tudi še z drugimi Alžirci, predvsem z alžirskimi narodnjaki, ki jih vodi Mesali Hadj, voditelj MNA (Mouvement Nationaliste Algérien). Gibanje je sicer številčno šibko, vendar ne smemo pozabiti, da se je Mesali Hadj že l. 1927 potegoval za alžirsko neodvisnost. Nasprotno pa je Ferhat Abbas pred drugo svetovno vojno zahteval volilno pravico za muslimanske Alžirce, zatem državljansko enakopravnost in šele l. 1946 se je pridružil zamisli alžirske republike. Mesali Hadj je več časa preživel po francoskih zaporih - in njegova stranka »Parti du Peuple Algérien« je bila prepovedana. L. 1947 je ustanovil gibanje »Mouvement du triomphe des libertés démocratiques«, ki je imela v alžirski zbornici deset sedežev.

Kot povsod drugod se tudi alžirska »Osvobodilna fronta« upira sodelovanju drugih pri pogajanjih. Monopol je »demokracija« načelo vseh »Osvobodilnih t. j. Ljudskih front«.

Dogodki po svetu

pariški obisk raztegnil še na krajši obisk Londonu, Bonnu in tudi Berlinu.

ITALIJANSKO - AVSTRIJSKA POGAJANJA V CELOVCU. V teh dneh se bodo obnovila v Celovcu pogajanja med Italijo in Avstrijo glede ureditve južnotirolskega vprašanja. Kakšni so sedanjí izgledi za uspeh? Po vsem, kar se je od zadnjega neuspelega sestanka v Milanu dogajalo, so optimistična pričakovanja skromna. Vendar pa je prav to obdobje prineslo nekaj sprememb, ki bi utegnile ugodno vplivati na potek pogajanj. Predvsem odstop državnega tajnika v današnjem zunanjem ministrstvu, dr. Gschnitzlerja, ki ga je zamenjal avstrijski odpravnik poslov v Sofiji, dr. Steiner, poklicni diplomat in ki je bil svoječasno Gruberjev sodelavec pri redigranju pariške pogodbe De Gasperi-Gruber.

S svoje strani je uradna Avstrija obsodila atentate na Južnem Tirolskem.

Se važnejše pa je dejstvo, da je na obeh straneh predšlo spoznanje, da je italijansko-avstrijski sporazum nujno potreben v interesu evropske skupnosti. Rimski »Messaggero« je mnenja, »da je na podlagi mirne rešitve južnotirolskega vprašanja doseženo italijansko-avstrijsko prijateljstvo lahko za vzgled vsej zedinjeni Evropi.« To je seveda ideal. Z njegovim uveljavljanjem bi lahko pričeli že pri nas, uzakonitev narodnostnih pravic Slovencev v Italiji je zato najlepša priložnost. Pričakuje, da je ne bodo spet odložili in z njeno rešitvijo zavlačevali.

NARASČAJOČA NAPETOST MED JUGOSLAVIJO IN ALBANIJO. Vzporedno s političnimi nesoglasji med Moskvjo in Tirano naraščajo napetosti med Jugoslavijo in Albanijo. Pred dnevi je sodišče v Ohridu obsodilo na zaporne kazni tri Albance, ki so bili obtoženi vohunstva. V prvih dneh t.m. je jugoslovanska vlada izgnala iz države albanskega diplomata Abdula Uhinaka pod obtožbo sodelovanja z albanskimi vohuni. Jugoslovanska vlada je izdala »belo knjižo« o albanskem rovarjenju proti Jugoslaviji. Govori se tudi, da namerava jugoslovanski zastopnik v OZN obtožiti Albanijo sovražnih dejanj proti Jugoslaviji. S takim razvojem dogodkov se je Albanija, ki po tradiciji pripada tistemu, ki njene trenutne oblasti ne bolje plačuje, povsem izolirala v Evropi. Trenutno se je z dušo in telesom zapisala Rdeči Kitajski.

300 LETNICA POLJSKEGA TEDNIKA. Pred kratkim so na Poljskem proslavili 300-letnico obstoja tednika »Merkuriusz Polski«, ki je najstarejši slovanski list. V Titovi Jugoslaviji so vse najstarejše liste po vojni uničili komunisti.

ATENTAT NA JUGOSL. DIPLOMATA V PRAGI. Agencija Tanjug poroča, da sta dva jugoslovanska diplomata na ovadbo nekega taksišoferja našla na stanovanju

Začel je vesoljski vek človeške zgodovine

12. aprila 1961 se je začelo novo, vesoljsko obdobje človeške zgodovine. Na njegovem začetku je z zlatimi črkami in za večne čase zapisano ime prvega kozmonavta, sovjetskega majorja Jurija Aleksejeviča Gagarina. Mlademu, 27-letnemu Rusu je bilo daro, da s svojo osebo in podvigom izpriča ter zagotovi sovjetskimi znanstvenikom in tehnikom priznavanje prvenstva na tem področju človeške prizadevanja in stremeljenj.

Preteklo sredo, ob 9,07 je startala v vesolje raketa, ki je nosila s seboj vesoljsko ladjo »Vzhod«, težko 4725 kg. V neprodušno zaprti ladjski kabini, opremljen z vsem potrebnim za življenje v brezračnem in breztežnostnem prostoru, je bil prvi kozmonavt. Po Lajki, Belki, Strelki, Črnuški, Zvezdački, nekaterih opicah, miših in drugih živalih se je pognal v vesolje človek. Ko je raketa dosegla potrebno hitrost se je ladja oddvojila od pogonskega dela in začel je prvi svoboden let človeka okoli Zemlje. Samo 89,1 minute je trajalo kroženje, pri katerem se je ladja oddaljila

maksimalno 302 in minimalno 185 km od površja našega planeta. Medtem ko smo se vsi, ki pripadamo srednji generaciji, v naših mladih letih navduševali nad romanom Julesa Verna »V osmih dneh okrog sveta« je Jurij Gagarin opravil svojo še veliko daljšo pot v pičli, niti poldruzi uri. Pod seboj je gledal plavkasto, vrtečo se oblo, z njenimi oceani in celinami, katere površje je življenjski prostor človeških mravelj.

Ob 9,22 je bil nad Južno Ameriko, ob 10,15 je letel nad Afriko. Ob 10,25 se je že tako približal prostoru določenemu za pristaneč, da so se na ladji sprožile zaviralne naprave. Začela je najtveganejša faza operacije. Ladja se je začela spuščati s tira, po katerem je krožila okoli Zemlje. Ob 10,55 je njen potnik zopet pristal na svojem rodnem planetu: živ, zdrav, priseben in zadovoljen nad uspehom, ki ni samo njegov.

Vesoljska potovanja so s tem postala stvarnost. Ni važno, ali je Gagarin opravil svoj polet morda kakšen dan prej kot so Sovjeti javili. Mnogi namreč menijo da Kremelj ne bi tvegala poročila o poskusu, katerega izid ni mogel biti popolnoma siguren. Prav tako ni važno, da je Gagarin stopil komaj na prag Vesolja, saj se je oddaljil od naše Zemlje samo za par sto kilometrov. Pač pa je važno, da se je znašel v okoliščinah, ki so enake tistim, kakršne bodo srečali drugi, ki bodo šli še bolj daleč: v breztežnostnem in brezračnem prostoru, polnem svojiskih žarkov, ki jih šele malo poznamo. Prenesti je moral izreden pritisk, kateremu je podvržen organizem pri odletu zaradi pospeška, ki naj da ladji čimprej potrebno fantastično hitrost, da premaga privlačno moč Zemlje; prenesti je moral posledice delovanja zaviralnih naprav in trenja vedno gostejše zračne plasti pri spuščanju proti Zemlji. In kar ni najmanj važno: obvladati je moral svoja čustva in razum v pogojih, v kakršnih telesnih in umskih sposobnosti še nismo preizkusili.

Za začetek je to več kot dovolj. Gagarinove izkušnje bodo zdaj dopolnili drugi, saj je ob vprašanju o bližnjem vesoljskem poletu kakšnega ameriškega kozmonavta sam dejal: »Tam gori je dovolj prostora za vse«.

Leta 1942 so Nemci izstrelili svoji prvi raketi V 1 in V 2. Komaj trinajst let je od tega in kakšen napredek! Pri vsem pa je značilno, da sta dve največji znanstveni in tehnični pridobitvi našega časa pravzaprav rezultat oboroževalnega tekmovanja. Druga svetovna vojna je pospešila razvoj atomske znanosti in je dala atomsko bombo. Šele kasneje je sledilo izkoriščanje novega odkritja v miroljubne namene. Povojno tekmovanje med Vzhodom in Zahodom pa je zagotovilo sredstva za hiter razvoj izredno drage raketne tehnike in tako smo prvič poleteli v vesolje. Potrebni bodo še dolgi napori in odstraniti bo treba še veliko ovir, če bo človeštvo hotelo zagotoviti, da bodo nove pridobitve služile zares vsem, napredku in blagostanju, toda to mora biti končni cilj h kateremu je treba stremeti.

nekega českoslovaškega pisatelja v Pragi pripadnika tamkajšnjega jugoslovanskega poslaštva, Zivojina Bulata, nezvestnega in izropanega. Domnevajo, da so neznanzi prizadete zastrupili.

SKANDAL Z RIMSKIM LETALIŠCEM. Tri mesece po svečani otvoritvi novega rimskega letališča za civilni promet Fiumicino so sedaj na tem, da letališče zaprejo. 3900 metrov dolgo vzletišče se je pričelo drobiti, drugo 2075 metrov dolgo vzletišče pa je na enem delu povsem neuporabno. Novo letališče so gradili 10 let in so zanj izdali nad 32 milijard lir. Letališče, ki se uradno imenuje Leonardo da Vinci, bodo popravljali od 1. do 15. maja.

PROCES PROTI NACISTIČNEMU MORILCU EICHMANNU je pričel 11. t.m. v Jeruzalemu. To je obtožba človeka, ki se ponaša, da ima na vesti pet milijonov Judov. Zločinci, ki jih je ta človek zagrešil so brez primera v svetovni zgodovini. Milijoni in milijoni so izgubili življenje v velikih vojnah, pri nasilnih preseljevanjih in preganjanjih. Nikoli pa niso ljudi morili samo zato, ker so bili takšni in ne drugačni, ki se niso nikomer postavljali po robu. Niso jih množično pobijali zato, ker so nekaj zagrešili, ampak zgolj zato, ker so bili Judje. Taki zločinci v današnji »prosvetljeni dobi« na žalost niso osamljeni.

VELIKANOC V SOVJETIJI. Na pravo-slavno veliko soboto, dne 8. t.m. in na veliko obdobje nedeljo so milijoni in milijoni ruskih ljudi praznovali Vstajenje. Pred svečano okrašenimi cerkvami so se na veliko obdobje nedeljo že v zgodnjih popoldanskih urah razvrščale množice vernikov, obložene s pecivom, kolači in pihri v pričakovanju blagoslova. Prišlo je do manjših incidentov s komсомolci, ki so zmerjali dekleta zaradi njihove pobožnosti, vendar je pri tem tudi ostalo.

XXXIX MILANSKI VELESEJEM je 12. t.m. odprl ministrski predsednik Fanfani. Letošnji milanski velesejem spada med največje in najpopolnejše razstave gospodarske delavnosti v Evropi.

POWERSA BODO OSVOBODILI. Dopisniki tujega tiska sporočajo iz Moskve, da bodo sovjetske oblasti 1. maja izpustile na svobodo Francis Powersa, pilota letala »U2«. Tako bo Powers preživel v zaporu točno leto dni.

VATIKAN IN TITOVA JUGOSLAVIJA. Poravnata sporov med Titovo vlado in katoliško Cerkvijo se je zataknila. Cerkveni krogi menijo, da je za normalizacijo potrebno vstoličenje katoliškega nuncija v Beogradu. Vatikanski zastopnik je moral zapustiti Beograd l. 1952 ob imenovanju knezoškofa dr. Stepinca za kardinala, ker so ta ukrep smatrali titovci za vmešavanje v notranje jugoslovanske zadeve. Druga ovira je zahteva Cerkve po svobodi poučevanja verstva po jugoslovanskih šolah. Dobro obveščeni krogi so prepričani, da tudi tej zahtevi režim ne bo ugodil.

VESTI z GORIŠKEGA

Goriški občinski svet za uzakonitev slovenskih šol

Uspeh slovenskih svetovalcev proti novofašističnim nakanam

Se pred velikonočnimi prazniki so misovski (novofašistični) zastopniki v goriškem občinskem svetu predložili ostro resolucijo proti dvojezičnim spricem na slovenskih šolah in predlagali, naj svet obsodi 8. člen zakonskega osnutka, ki to predvideva, kot nevarno in nedopustno popustljivost do Slovencev v bistveni zadevi kot so dvojezična spricevala, ki nič drugega ne pomenijo, kot uvedbo dvojezičnosti. Namen je bil jasen: obsoditi vladno, ki se je odločila uzakoniti obstoječe šole s slovenskim učnim jezikom in preprečiti odobritev zakonskega osnutka.

Slovenski svetovalci so takoj razumeli nesramno igro misovcev in hitro predložili svojo protiresolucijo, ki je ugotovila: da vladni zakonski osnutek za ureditev slovenskih šol na Goriškem in Tržaškem zadeva dejanski obstoječi položaj, ki traja že od leta 1945; da je ta vladna pobuda v skladu s predpisom 6. člena ustave, ki pravi, da je republika dolžna ščititi jezikovne skupnosti s posebnimi zakonskimi normami; da zato goriški občinski svet ugotavlja, da je ta vladni zakonski osnutek v skladu s predpisi ustave in da ima šolski zakon namen potrditi tisto dejansko stanje, ki traja pri nas že od konca vojne naprej.

Hitro za slovenskimi svetovalci, so predložili, v slogu svojega mišljenja, resolucijo za ureditev slovenskih šol se komunistični zastopniki, čeravno bi lahko samo podprli resolucijo slovenskih.

Končno je v sredo 5. t.m. občinski svet razpravljal o vseh teh resolucijah, katerim se je pridružil še demokrščanski, ki je v uvodu sicer ostro govorila proti integralni dvojezičnosti, vendar je v naslednjem »priznala kot v skladu s predpisi ustave zakonski vladni osnutek, ki se tiče dokončne ureditve šolstva s slovenskim učnim jezikom, in ne vidi v ureditvi te zadeve niti posrednega niti neposrednega upoštevanja dvojezičnosti, ker se s to ureditvijo nedvomno in brez možnosti kakršne koli razširjavalne namere omejuje na potrditev tistega stanja, ki dejansko obstaja v okviru pravičnega spoštovanja pravic slovenske jezikovne skupnosti na tem ozemlju.

Prvi so na seji imeli besedo misovci in zanje je njihova zastopnica Pallaver Mondolfo citirala dolgo razlago, prežeto z izrazi golega nacionalizma fašističnega kova. Obujala je spomin na razne nacionalne nastope goriških Italijanov, prikazovala nevarnost dvojezičnih šolskih spricvala na naših učnih zavodih, zahtevala obsodbo vladnega zakonskega osnutka in tožila, da se Slovencev v tem oziru ne sme popustiti, vsaj dokler ne pride do recipročnega ravnanja v pogledu italijanskih šol v Jugoslaviji.

Drugi so imeli besedo slovenski svetovalci, ki so bili vsi prisotni: dr. Sfiligoj, prof. Kacin, g. Suligoi in g. Bratuš. V njihovem imenu je v skoro polurnem nastopu govoril dr. Sfiligoj, ki je podrobno obrazložil resolucijo slovenskih svetovalcev. Prikazal je pravi nesmisel zahtevati, kakor to delajo misovci, naj Jugoslavija spremeni svoj notranji režim in ga vskladi z italijanskim, ker ravno tako bi imeli Jugoslovani, pravico zahtevati, naj Italija vskladi svoj režim z jugoslovanskim, ki je komunističen. Reciprocičeta je v tem oziru pravi absurd, kajti vsaka država je svobodna v izbiri režima, to že po samem mednarodnem pravu.

»Mi Slovinci, je dejal govornik, »ljubimo svojo šolo z vsem srcem in z vso dušo. Naše šole obstojajo tu že od nekdaj in po fašizmu, ki jih je polagoma uničil, so tekom zadnje vojne in po vojni zopet jele delovati. Vse povojne vlade so obljubljale da bomo Slovinci uživali svoje posebne jezikovne in druge pravice.« Tu je dr. Sfiligoj predložil vladno izjavo od 11. julija 1945 in pismo ki je videnski prefekt dr. Candolini poslal septembra 1945 nekemu slovenskemu duhovniku iz doline Nadžije, prav na osnovi te vladne izjave. Izjava in pismo toplo obljublja, da bodo jezikovne manjšine, seveda tudi slovenska, uživale vse pravice, ne le v zasebnem, ampak tudi v javnem občevarju.

Govornik je pripomnil, da si zlonamerneži zamažujejo prizadevanja javnosti z razmerami, ki se pojavljajo v Podladiju. »Slovinci terjamo to, kar nam priide in se oslanjamo na 6. člen ustave, ki nam obljublja uzakonitev naših manjšinskih pravic, kot so jih uredili za druge manjšine v Italiji, za Nemce in Francoze, celo za Ladince, ki jih je vseh skupaj samo deset tisoč. Slovinci smo lojalni državljani in želimo živeti v miru z vsemi. Italija pa le pridobi na ugledu, če bo tudi dejanski, in ne samo na papirju, spoštovala enakopravnost vseh državljanov. Mi smo italijanski državljani slovenskega jezika in kot taki vemo, kakšne so naše dolžnosti, pa tudi kakšne so naše pravice.«

Nadalje je govornik omenil beneške Slovence, ki jih je po uradnem poročilu 30.000 in ki nimajo svojih šol. »Tudi oni imajo pravico do pouka v maternem jeziku. Tudi oni so lojalni državljani, pa morajo pošiljati svoje otroke v italijanske šole. Nekateri pa prihajajo v slovenske šole v Gorico in v Trst, ker nimajo svojih.«

»Poudarjamo, je nadaljeval slovenski zastopnik, »da nam je usoda Italijanov v Jugoslaviji pri srcu, ker dobro vemo, kaj pomeni živeti kot manjšina v drugi državi.

Smo tudi za mednarodni manjšinski kodeks in smatramo, da je tak kodeks prav za prav nujen. V pogledu italijanske manjšine v Jugoslaviji pa moram reči, da ima ona svoj šolski zakon in tu lahko pokažemo, da imajo Italijani v Jugoslaviji tudi dvojezična spricevala. Ne samo, ampak pokažemo tudi dvojezične šolske napise in dvojezične tiskovine za ljudsko štetje, ki je tam v teku.«

Tu je dr. Sfiligoj pokazal občinskemu svetu dvojezična spricevala in tiskovine. »Pa ne samo to«, je nadaljeval, »ampak pokažemo vam tudi dvojezično spricevalo slovenske šole v Idriji iz leta 1925-26, ko je že vladal fašizem in je torej fašizem takrat uvedel dvojezična spricevala, dokler je trpel obstoj slovenskih šol.« Pokazal je spricevalo in občinstvo je s posmehom gledalo na poparjene misovce.

Ob zaključku je slovenski govornik izrazil priznanje vsem tistim italijanskim ministrom in parlamentarcem, ki so se kakor koli zavzeli za uzakonitev naših šol in izrazil željo, da bi na tem področju vladala mir in obojestransko razumevanje. »Saj pri naši stvari ne gre kot le za to, da živimo enakopravni v demokratični republiki.«

Sledil je zastopnik komunistov, ki je vneto zagovarjal potrebo, da se slovenske šole uzakonijo, da se zadosti ustavnemu predpisu in slovenskemu ljudstvu, ki je po ustavi enakopravno in mora imeti svoje šole.

Tedaj je dobil besedo demokrščanski svetovalec, ki je klenih besed zavrnil v sako podtikanje misovcev in njihovo namigovanje proti vladi, ker hoče vlada dati Slovincem šolski zakon, do katerega imajo pravico. Prikazal je razliko med integralno dvojezičnostjo in med dvojezičnimi dokumenti, ki da jih slovensko govo-

reči državljani imajo pravico zahtevati zase, ne pa tudi vsiljevati večini.

Priporočal je svetovalcem naj sprejmejo resolucijo, ki jo je kot predstavnik krščanskih demokratov predložil, in ki, kakor gori povedano, priznava upravičenost zakonske ureditve slovenskih šol, saj imajo te šole dvojezična spricevala že ves povojni čas in krščanska demokracija, je poudaril g. Vezil, priznava to šolsko pravico slovenskega ljudstva kot realno stvar in ne iz kakega strankarskega ali drugega ozira.

Monarhist odv. Pedroni je hotel preprečiti glasovanje o vseh teh štirih resolucijah in je v tem smislu predložil svojo preključno resolucijo, ki pa jo je svet zavrnil. Naj omenimo, da je tudi Pedroni priznal pravico Slovencev do uzakonitve obstoječih šol, pa se kljub temu ni strinjal s tem, da bi svet to potrdil.

Tudi liberalci grof Attems se je povojno izrekel za uzakonitev slovenskih šol, je vendar potegnil s Pedronijem, da bi le ne prišlo do glasovanja.

Za uzakonitev so se izrazili tudi socialdemokrati z besedo prof. Zuccalli-ja.

ZUPAN DR. BERNARDIS PRIZNAL POTREBO PRAVIČNE UREDITVE SLOVENSKEGA ŠOLSTVA.

Razpravo je zaključil župan dr. Bernardis v prav lepih besedah. Okritosrčno je priznal potrebo pravične ureditve slovenskega šolstva. Dejal je, da predstavlja dvojezično spricevalo nekako svetinjo za družino šolskih otrok in da se mora pri stvari ozirati na dejansko stanje na našem področju. »Dr. Sfiligoj je pojasnil, da gre za italijanske državljane slovenskega jezika, je rekel dr. Bernardis, in v tem izrazu vidimo odsotnost vsakega slabega mišljenja. Slovinci so italijanski državljani in želijo ohraniti svoj jezik in svoj

kulturni zaklad. Mi jim moramo odkritosrčno pomagati. Župan je nato povedal, da je tekom županovanja šel večkrat med slovenske občane in jih našel povsod lojalne. Pojasnil je, da odbor ne more glasovati za resolucijo slovenskih zastopnikov, ker omenja ta resolucija tudi tržaško provinco, in da bo zato glasoval za demokrščansko.

Pred glasovanjem se je dr. Sfiligoj zahvalil tudi v imenu svojih kolegov vsem, ki so tako odkritosrčno priznali potrebo pravične ureditve slovenskega šolstva in pripomnil, da več kot glas tej ali oni resoluciji, razen Pedronijeve in misovske, velja stvarna potrditev, da morajo biti tudi slovenske šole urejene. Napovedal je, da bodo slovenski zastopniki glasovali proti resoluciji misovcev, kakor že proti Pedronijevi, medtem ko se bodo pri komunistični in demokrščanski glasovanju vzdržali, ker sta sicer obe za vladni zakonski osnutek, vendar se s vsem besedilom teh resolucij slovenski zastopniki ne morejo strinjati. Pri glasovanju je namreč šlo med slovensko, demokrščansko in komunistično resolucijo tudi za neki prestop predlagateljev in njihovih skupin, saj so se v ostalem vse tri strinjale na tem, da je uzakonitev slovenskih šol upravičena in potrebna.

Tako je vsaka skupina glasovala za svojo resolucijo, in je zato demokrščanska prejela največ glasov.

Razprava, ki je trajala polni dve uri, je potekala mirno in demokratično, kar je ugotovil tudi sam župan dr. Bernardis. Mnogi svetovalci in odborniki pa so še po seji pripovedovali našim slovenskim svetovalcem, da so za uzakonitev slovenskih šol in so izpovedali v tem oziru svojo osebno naklonjenost za pravično ureditev zadeve

Pokrajinski in občinski svet v Gorici zaključila delovanje

Te dni sta zaključila svoje delovanje tudi pokrajinski in občinski svet v Gorici. Prvi je zadnjič zasedal prejšnjo soboto, drugi pa v torek. Svetovalci obeh svetov so najprej odobrili še zadnje točke na dnevnem redu, nato pa so se pričeli poslovalni nastopi predstavnikov posameznih skupin.

Slovenski pokrajinski svetovalec dr. Makuc je med svojim nastopom izjavil, da je rad sodeloval v pokrajinskem svetu kot zastopnik Slovencev, ter se zahvalil vsem kolegom za sodelovanje in razumevanje za potrebe naših volivcev. Na občinski seji pa je v imenu svetovalcev izvoljenih na »Slovenski listi« govoril dr. Sfiligoj, ki je izrazil svojo zadovoljstvo nad delovanjem dosedanjega občinskega sveta in še posebej podčrtal županovo prizadevanje, kadar je bilo treba pomagati revnim občanom, pa naj so bili ti italijanske ali slovenske narodnosti.

Zadnja seja sovođenjskega občinskega sveta

V začetku tedna se je tudi dosednji sovođenjski občinski svet zadnjič sestel in tako zaključil svojo štiriletno delovanje. Med zadnjimi sklepi so tudi odobrili izredne nagrade v znesku 100 tisoč lir družini pokojnega tajnika Galassija in odstop okrog 600 kv. metrov sveta po 100 lir na kv. m trgovcu Turusu iz Farre za zgraditev nove klavnice. Svetovalci so nato pristali za nekatere spremembe v proračunu za tekoče leto in za združeno tajništvo med občinama Sovodnje in Steverjan. Sovodnjska občina bo plačevala tajniku 60 odstotno celotno plače in s tem prihranila okrog 200 tisoč lir na leto, istočasno pa je pripravljena, plačevati istemu tajniku še po 15 tisoč lir mesečno za prevozne stroške.

Seja se je zaključila z županovim govorom in nastopom našega svetovalca g. Karla Cernica iz Rupe, ki je med drugim poudaril, da ni manjšina nikoli odrekla svoje podpore, kadar so se reševala vprašanja splošne koristi za vso občino, ker se je pač zavedala, da ji tako nalaga dolžnost resnih in vestnih občinskih upraviteljev.

VESTI IZ ŠTEVERJANA

ZAKLJUČNA OBČINSKA SEJA

V soboto 8. t.m. zvečer je bila pri nas zadnja seja sedanjega občinskega sveta, ki je pod vodstvom župana Hermenegilda Podveršiča modro vodil v preteklih letih našo občino. Dnevni red te seje je obsegal precej točk, omenili pa bomo le najvažnejše.

Povišala se je mesečna nagrada občinskemu zdravniku dr. Karlu Rutarju. Odobrena je bila tudi pogodba z inž. Schiozzijem iz Gorice za sestavo načrta štever-

janskega vodovoda, ki je že izdelan za novo nakazilo 20 milijonov. Če se bo vse srečno uredilo, kakor namreč upamo, se bo z deli začelo v tem letu.

Občinskemu tajniku je bila poverjena naloga, naj sestavi načrt za opremo otroškega vrta, ki je bil že pred časom dograjen.

Občinski svet se je nadalje izrekel za skupnega občinskega tajnika v Sovodnjah in Steverjanu. Zaradi točnosti moramo pravzaprav dodati, da so vprašanje skupnega tajnika sprožili prav števerjanski svetovalci. Steverjan bo tako plačeval tajniku 40 odstotno mesečne plače, Sovodnje pa ostalih 60 odstot. S tem sklepom se bodo stroški za uradništvo zmanjšali približno za 300 tisoč lir letno.

Končno je gospod župan pozdravil vse občinske svetovalce in se jim zahvalil za delo, ki so ga storili v korist števerjanske občine.

OBCNI ZBOR

KMECKO-DELAVSKE ZVEZE

V nedeljo se je vršil redni občni zbor Kmečko-delavske zveze, ki je do sedaj uspešno vodila števerjansko občinsko upravo. Navzoči so bili tudi predstavniki iz Jazbin. Podano je bilo najprej poročilo o delovanju zveze, nato pa se je razvila živahna in širša razprava o vseh vprašanjih števerjanske občine, ki zahtevajo čimprejšnjo ureditev.

Končno je bil izvoljen novi odbor. Za

PEN kluba proti obsodbi Pasternakove prijateljice Olge Ivinskaje na osem let ječe. Ivinskaja je bila kot znano obsojena v zvezi s tantiemami, ki jih je Pasternak zaslužil v tujini z objavo svojega romana »Doktor Živago«.

Da se je »prašič« Pasternak tako hitro povzpel na raven »velespoštovanega kolega«, je skrivnost komunistične dialektike, po kateri ni absolutnih pojmov - niti dobrih niti slabih -, ampak se ti pojmi sprevačajo s trenutnimi povezavami, ki so na tapetu. V našem primeru je zgolj vprašanje, ali obmetavajo z blatom Pasternaka ali Ivinskaje.

Nadalje je Surkov označil PEN klub za »aristokratsko združenje protisovjetskih emigrantov hladne vojne«. Kako bi komunisti izhajali brez razkrinkavanja svojih - kompleksov manjvrednosti!

Kdo ve, ali so slovenski člani PEN kluba v Jugoslaviji prebrali dialektična modrovanja svojega rdečega vrhunškega tovariša, Aleksija Surkova, in ali so se dosledno držali njegovih »smernic«.

Prvi javni nastop „Olympie“

Preteklo soboto je novo ustanovljeno športno združenje »Olympia« imelo »ognjenik krst, saj je prvič javno nastopilo, in sicer s svojim odbojgarskim moštvom.

Upravne volitve na Goriškem bodo 28. maja

Župani so razglasili, da bodo na Goriškem 28. maja volitve za obnovitev provincialnega in občinskih svetov.

Demokatične volivce pozivamo, naj tudi tokrat podpišejo kandidatne liste z znakom lipove vejice in jih že sedaj vsestransko podprejo.

predsednika je bil ponovno izvoljen naš župan g. Hermenegild Podveršič, saj je res moč, na katerega smo vsi števerjanci lahko ponosni.

„Velespoštovani kolega Boris Pasternak“

Ko je pokojni ruski pisatelj, Boris Pasternak, prejel Nobelovo nagrado so ga komunisti obmetavali z blatom, ga zmerjali s prašičem in ga pognali iz Sovjetskega združenja književnikov. To je bilo pred nedavnim časom.

Letos, pred velikonočnimi prazniki, pa je tajnik istega sovjetskega združenja, Aleksij Surkov, označil za »sramotno dejanje« proti spominu nesmrtnega, velespoštovanega kolega protest Mednarodnega

ki ima po vpisu v državno odbojgarsko zvezo tudi možnost, udeleževati se raznih uradnih tekmovalov.

Goriško moštvo se je v prijateljskem srečanju pomerilo s tržaškim športnim združenjem »Bora« in zmagalo s 3:1 (15:4, 15:2, 11:15, 15:8). Igralci »Olympie« so sicer zaslužno zmagali, pokazali so res precej lepo igranje, vendar pa je treba priznati, da so jim olajšali pot do zmage sami gostje, ki niso nastopili z najboljšim moštvom. Med Goričani so se zlasti izkazali Čej, Devetak Venko in Di Battista, med Tržačani pa Sušteršič in Cesar.

Moštvo »Olympie«: Anselmi (kapetan), Devetak V., Devetak L., Di Battista, Terpin, Pelicon, Marinič, Čej, Kramer, Bensa.

Moštvo »Borac«: Sušteršič (kapetan), Cesar, Gombač, Zupin, Orel, Dougan, Klabjan.

ŠOLSKÉ VESTI

Naučno ministrstvo je pred kratkim določilo, da se z novim šolskim letom 1961-62 učenci, ki z uspehom dovršijo 5. razred osnovne šole, lahko vpišejo na nižjo srednjo šolo (gimnazijo) brez sprejemnega izpita.

To pa ne velja za učence, ki imajo le 4 razrede osnovne šole, in tudi ne za tiste, ki sploh niso posejali osnovne šole. Eni in drugi morajo polagati sprejemni izpit, ki bo v drugi polovici junija. Za pristupitev k sprejemnemu izpitu morajo najkasneje do 31. maja vložiti na ravnateljstvo Nižje srednje šole prošnjo na kolkovanem

Delavci in delavke zasedli predilnico v Podgori

V torek popoldne 11. t.m. so delavci in delavke zasedli predilnico v Podgori, ker jim podjetje ni hotelo priznati zahtevanih poviškov pri plači.

K stvari moramo reči, da so zahteve delavcev in delavk upravičene in zato tudi mi soglašamo z njimi ter želimo, da pride čimprej do ugodne rešitve spora.

papirju za sto lir in ji priložiti rojstni list in potrdilo o cepljenju proti kozam.

Nagrajeni učenci za nalogo „Štednja in zavarovanje“

V soboto 8. t.m. so nagradili 151 učenec osnovnih šol na Goriškem za nalogo »Štednja in zavarovanje«, ki jo je med lanskim šolskim letom razpisal državni zavod za zavarovanje INA. Med nagrajenci je tudi 27 učencev naših osnovnih šol, od katerih jih je 25 prejelo diplomo in kolajno, 2 pa zavarovalno polico za 10 tisoč lir. Učenci so takole porazdeljeni po šolah:

SOLA v ul. CROCE: Verna Kosič, Marija Pausič.

PODGORA: Ivan Boškin, Valter Skorjanc.

ŠTEVERJAN: Silvester Cadeš, Marija Hlede, Cvetana Komjanc, Renata Rosso.

VALERISCE: Marija Koren, Sonja Komjanc, Rihard Komjanc, Zora Marega, Ana Vegrič.

SOVODNJE: Josipina Lasič, Zdravko Novak.

RUPA: Marija Luisa Fenu, Milena Malič.

VRH: Lucijan Cernic.

DOBERDOB: Danijela Ferfolja, Marija Gergolet.

DOL: Ivan Devetti, Ana Ferletič.

JAMLJE: Marija Quinzi, Ticijana Pahor.

SKRLJEVO: Alfonz Ipavec.

Z zavarovalno polico za 10 tisoč lir sta bila nagrajena SAVINA GRAUNER, učenka IV. razreda šole v ul. Crece in SAVINO FERLETIC, učenec IV. razreda šole v Dobrdbodu.

Novi grobovi

V preteklem tednu smo v našem mestu pokopali 28-letnega delavca Srečka Korosca z Vrha, ki se je na križišču ulic Lunga in Lantieri z motociklom zaletel v neki kamion, in gospo Julijano Skrk roj. Milič, ki se je po dolgi in mučni bolezni poslovila od tega sveta stara 78 let.

Vsem sorodnikom naše iskreno sožalje.

Turistični dinarski tečaj

Letošnji tuji izletniki so za Jugoslavijo proglasili novo geslo: skromno boš stanoval, obilno pa se najedel. To dopušča nov turistični dinarski tečaj. Za 1 dolar bo izletnik prejel 600 din namesto prejšnjih 400. Velika večina hotelov pa je cene prenočnin zvišala za polovico. Namesto prejšnjih 800 do 900 din, stane ista soba sedaj 1350 din. Soba s kopalnico in dvema posteljama namesto prejšnjih 2500 din stane sedaj 4050 din.

Zivila so se zaradi gospodarske preobnove podražila za 15 do 25 odstot, železniške prevoznice za 15 odstot, letalske vozovnice za 20 odstot, tekoča goriva za 10 odstot.

Preteklo leto je kakih 850000 tujih turistov pustilo v Jugoslaviji okrog 4,1 milijarde din. Tako je bila celotna ljudskoprometna zmogljivost izčrpana. Do leta 1965 bodo število postelj povečali za 40 tisoč. Veliko vprašanje pa je ali ne bodo nove cene odvrnile tiste tujce - in teh je danes ogromna večina -, ki tudi na letovanjih radi štedijo oziroma so primorani dvakrat obrniti kovanec, preden ga izdajo.

Na drugi strani se v Jugoslaviji resno trudijo, da bi izboljšali glavna cestna omrežja. Gradnja avtomobilske ceste Beograd-Grčija uspešno napreduje. Manjka še kakih 100 km. Obalna jadranska cesta je dokončana do bližine Splita. Letalski promet so v notranjosti povečali za kakih 25 odstot. Na glavnih železniških progah je v prometu 100 novih ameriških Diesel lokomotiv, s katerimi so promet znatno pospešili.

Če pade Laos, bo Azijo zajel rdeči vihar

Ali bo majhna azijska država Laos zapletla vojno med Zahodom in Vzhodom? To je bilo vprašanje, ki je pred velikimi nočnimi prazniki vznemirjalo ves svetobni svet. Izgleda, da je neposredna nevarnost v tem trenutku nekoliko splahnela, vendar se ni mogoče reči, da bo že v doglednem času prenehala svojevrsna državljanska vojna, ki se vleče po deželi že polnih sedem let in od časa do časa razburja svetovno javnost.

Dejansko so dogodki v Laosu v glavnem zelo zamotani fevdalni družinski spori in bi taki tudi ostali, če bi se posamezni principi s tako gorečnostjo ne potegovali za dolarske in rubeljske napitnine. Kravji boji družinskih klik za oblast se po azijskih deželah v vseh oblikah ponavljajo že tisočletja in so kaj pripravi, da nehoti sprožijo nov svetovni spopad.

Kdo so glavni akterji laoske drame? Najprej je tu kralj Savangvatana, star 53 let, ki si je nadel naslov »šeta katja«, sreča in blaginja. Z obojima pa je svoji deželi za časa 15 mesečnega vladanja kaj malo postregel. Njegovo vladavino priznavajo vsi Laotci, pa tudi Sovjetija in Združene države. Možakar je pripraven za vse strani, saj je tako len, da se za državljansko vojno sploh ne briga. Krmižljivo opazuje zlatega Budo, ki bo že skrbel za deželo. Ze polnih 17 mesecev pa obojuje tudi zemeljske ostanke svoje očetne, ki so v formaldehidu spravljene v zlati krsti, položeni ob vhodnih vratih kraljeve palače v Luang Prabangu. Iz konkurenčne dinastije izhaja princ Bun Um, ki ga Zahod priznava za zakonitega ministrskega predsednika. Ta se opira na energičnega generala Nosavana in tudi na ameriške dobave orožja.

Ključni figuri laoske zmede sta že nekaj let sem dva druga princa: šestdesetletni princ Suvana Fuma, ki ga za ministrskega predsednika priznava Sovjetija in je sedaj na poti iz Londona v Moskvo, in njegov polbrat princ Suvanavong, vodja komunističnih partizanov z imenom »Patet Laos«, svobodni Laos. Ta komunistični princ je edini komunist na svetu, ki ne sliši na besedo »tovariš«, ampak ga mora tudi Nikita Hruščev nagovarjati s »kraljevsko visokostjo«. Njegov oče ga je zaradi slabega obnašanja razdelil in ga tako nagnal med upornike. Ze leta 1950 je ustanovil organizacijo »Patet Laos«, ki je spravila pod svoje okrilje nacionaliste in komuniste proti Francozom, kar se je v ostalem dogajalo po vsej Indokini.

Ko se je končala vojna v Indokini l. 1954, sta bili obe severni pokrajini Sam Neua in Phong Saly v rokah »rdečih«. Zenevska pogodba o Indokini iz l. 1954 je določila, da se Laos ne razdeli tako kot sosedni Vietnam, ampak polagoma združi.

Zedinitelj je bil princ Suvana Fuma. To se je zgodilo l. 1957. Njegov »rdečih« polbrat je postal minister za delo in obnovo. Partizanske upornike so zbrali v posebnem zbirnem taborišču, da bi jih polagoma vključili med redne čete. V obeh severnih pokrajinah so pripravljali poenotenje komunistične uprave. Komunisti se z vsemi temi načrti niso zadovoljili, ampak pridno pripravljali državni udar, da bi se polastili oblasti, kot se jim je tako lepo posrečilo po vseh vzhodnoevropskih državah v letih 1945-48.

Sumana Fuma je zletel. Antikomunistični voditelj Fui Sannakone je prevzel vlado. Pogajanja z »rdečimi« so se zataknila. Maja 1959 je več partizanskih bataljonov zbežalo iz zbirnega taborišča in odšlo v gore. Razvnela se je džungelska vojna.

Rdeči uporniki so preko nezavarovane

severne meje prejemali vso podporo iz Severnega Vietnama. Avgusta lanskega leta je levičarski padalski stotnik Kong Le v upravni prestolnici Vientiane sprožil državni udar in spravil »nevtralist« Suvana Fuma na krmilo. Suvana Fuma je bil tisti, ki je Sovjetijo zaprosil za orožje v trenutku ko sta princ Bun Um in general Nosavan pričela s pohodom na

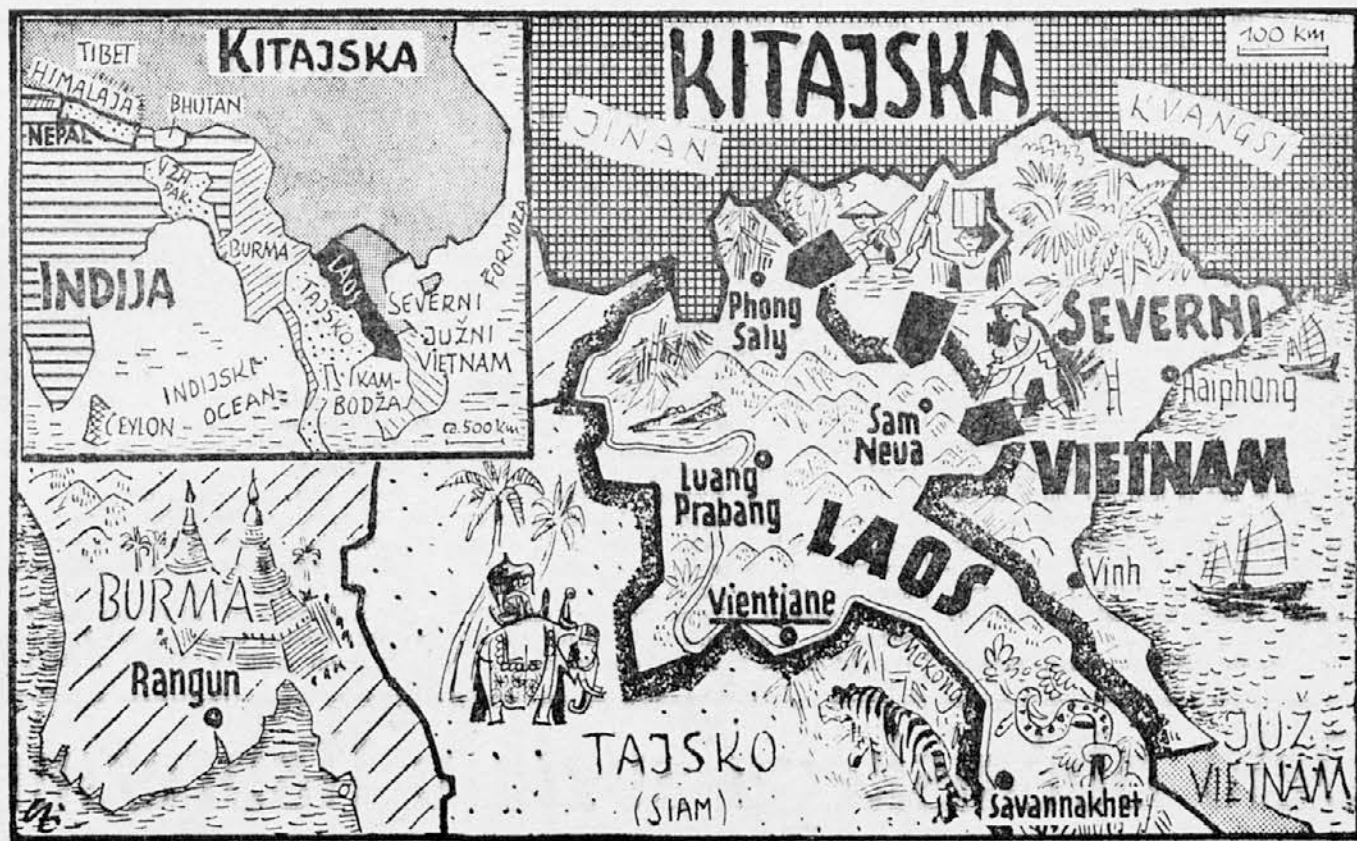
Vientiane. Čeprav so Sovjeti takoj vpostavili letalski most, so bile Fumove Kong Lejeve čete poražene. Suvana Fuma je zbežal v Kambodžo.

V Laosu, prej se je dežela imenovala Lane Xang, dežela milijonov slonov, sta trenutno na preizkušnji washingtonska in moskovska moč, prvič v Kennedyjevi eri. Na severu Laosa preži orjaška Rdeča Ki-

tajska s svojimi 650 milijonov prebivalcev...

Predsednik Kennedy se v polnem zaveda, zakaj je alarmiral sedmo ameriško ladjeve. Če pade Laos, bo Azijo zajel rdeči vihar.

Komunistična komedija v Laosu je režirana po najboljših boljševiških zamislih. Sovjeti so vpostavili v Laosu letalski

Zedinjenje Italije in Jugoslovani

Prof. Bogdan Radica, znani hrvatski publicist, ki živi v Združenih državah, kjer je že nekaj let visokošolski profesor, je v monokovski »Hrvatski Zorici« objavil zanimiv esej posvečen stoletnici italijanskega zedinjenja.

Vidi se, da prof. Bogdan Radica temeljito pozna italijansko zgodovino, k čemu mu je med drugim lahko pripomogla tudi njegova soproga, saj je poročen s hčerko nekdanjega velikega italijanskega zgodovinarja in misleca, Guglielma Ferrara. Članek, ki ga je objavil v »Hrvatski Zorici«, bi posebno zaradi pomena, ki ga ima za nas, ki živimo v Italiji, zaslužil, da ga ponatisemo v celoti. Omejenost razpoložljivega prostora pa nam na žalost nalaga, da povzamemo iz njega samo misli, ki se nanašajo na razmerje med Italijo in jugoslovanskimi narodi.

Uredništvo

Zedinjevanje Italije in tzv. Risorgimento so našli v političnem življenju jugoslovanskih narodov močan odmev. Tri velika imena - piše prof. Bogdan Radica - Mazzini, Garibaldi in Cavour niso bila pri jugoslovanskih narodih samo popularna, temveč so močno vplivala na njihovo prebujanje. Jugoslovanski politični krogi so videli v Risorgimentu in v Piemontu

vzor, ki ga je treba posnemati. Tako je sodilo posebno tisto izobraženstvo, ki je verovalo v jugoslovansko zedinjenje.

Drugačno je bilo z naziranj o tem, kakšno vlogo naj bi zedinjenje in močnejša Italija opravljala na Jadranu. Glede tega so bila mnenja deljena. Podobno je bilo tudi pri Italijanih, kjer sta vse od Risorgimenta dalje obstojale in še vedno obstojata glede razmerja do Južnih Slovanov dve italijanski struji.

Prva, ki jo posebej Mazzini, je smatrala, da je treba za osvoboditev Italije najprej zrušiti Avstrijo. To pa naj bi se doseglo samo v tesnem sodelovanju z ostalimi avstrijskimi narodi, predvsem s Slovani. To je bila po Mazziniju edina pot, po kateri bi se z oblikovanjem Italije, Jugoslavije in drugih podobnih držav preprečilo Rusiji, da se razširi po Balkanu in Srednji Evropi. Zveza Italije z vsemi narodi Srednje Evrope in Balkana je bila za Mazzinija osnova, na kateri naj bi se po rušenju Avstrije in Turškega cesarstva v tem delu Evrope razvila resnična demokracija.

Drugo strujo predstavlja Cesare Balbo s svojo l. 1843 napisano knjigo »Delle Speranze d'Italia«. Balbo sicer Avstrije ni imel rad, vendar ni veroval v njeno neizogibno propast. Tudi ko je zagovarjal, da je treba avstrijsko moč zmanjšati,

se je istočasno bal, da bi mogla Avstrija na Balkanu in v Srednji Evropi zamenjati Rusijo za Južni Slovani. Prepričan je bil, da je avstrijsko-nemška zveza neizogibna in tako močna, da se je Italija nikakor ne bo mogla rešiti. Pod Balbovim vplivom ni bil samo Cavour, temveč tudi vsa kasnejša nacionalistična Italija, ki ni hotela sporazuma s Slovani ter se je celo bala Francije in Anglije ter je pristala na »Trojno zvezo«, ki je državo pripeljala do nevarnega sodelovanja z Nemčijo in Avstrijo.

To je trajalo vse do leta 1914, ko so liberalni in demokratični krogi zahtevali in dosegli, da je Italija, preko nevtralnosti, sklenila zavezništvo z demokracijami. Čeprav je Italija stopila v prvo svetovno vojno v znak Mazzinijevih idej, se je po njej zopet vrnila k Balbovemu izročilu. Fašizem je predstavljal odkrito zanikanje Mazzinijevega idealizma in povratek na tzv. Balbovo pragmatizem, pojačan z zvezo dveh nacionalističnih totalitarizmov. Toda tudi politika predfašističnih vlad je že sledila bolj Balbovi tradiciji kot pa idealom Mazzinija. Slednje so gojili kvečjemu posamezniki, kot Ferrero, Salvemini, Bisolatti i. dr., medtem ko je Balbovim naukom sledilo meščanstvo, vojska, dvor in politiki, ki so se bolj naslanjali (Konec na 4. str.)

POD ČRTO

Od absolutizma do dvodomnega parlamenta

PRIROČNIK DEMOKRACIJE

4.

✱ DVODOMNI USTROJ. Največ parlamentov na svetu sestavljata po dve zbornici. Pri tem velja načelo, da so v eni zbornici v razmerju s številom prebivalstva zbrani zastopniki, ki zastopajo dele države ne glede na velikost ozemlja in število prebivalstva, ki ga zastopajo; v drugi pa so zbrani predstavniki tradicionalnih družbenih ali poklicnih stanov. Ta zadnja federativna ali stanovska zbornica, naj bi postavljala nekako protutež čistemu večinskemu načelu, da se tako prepreči glavna in edina beseda v parlamentu večini prebivalstva, n. pr., da bi bila zastopana samo obljubena velika mesta v škodo podeželskemu prebivalstvu. V splošnem želijo ustvarjalci ustav postaviti večinskemu načelu demokracije, ki prihaja od izraza pri sorazmernem volilnem ustroju, nekaj zavor za zaščito lokalnih posebnosti, manjšinskih pravic in izročil, da se tako izognejo popolni samopašnosti večine, kar vse lahko izrabljajo privrženci demagogije. Tako se je n. pr. dogajalo za časa francoske revolucije. »Ljudski glas je božji glas«, zatrjuje prepričan demokrat. Zagovorniki dvodomnega ustroja parlamenta odgovarjajo: »Polovica vseh glasov plus eden je največkrat zgolj igra usode in ne božji glas. Resnična ljudska volja ni tista, kar trenutno izraža 50 odstotkov glasov plus eden, ampak k ljudski volji spada tudi njena zgodovina in njeni z zgodovino doraščajoči deli, posebnosti, manjšine«. Tako je dvodomni ustroj način za politično uveljavljanje demokracije ljudske volje ne samo enotirno z golo večino, ampak dvotirno, to je z upoštevanjem tudi drugih značilnosti,

ki prav tako sestavljajo ljudsko voljo.

✱ EKSEKUTIVA. Korporacijo ali osebo, ki izvršuje politične načrte, zakone, smernice, imenujemo eksekutiva, v nasprotju z »legislativo« (glej geslo!) ki sklepa zakone in jih eksekutivi izroča v izvedbo. V demokratičnih državah pomeni legislativa parlament, ki je od ljudstva izvoljen (pri direktni demokraciji je to zbor državljanov), eksekutiva pa je vlada, ki jo je postavil parlament.

✱ EVOLUCIJA. Medtem ko je revolucija nenadoma s silo izvršen preobrat razmer in družbenega reda, ki sprošča nepreračunljive sile in ustvarja v prvem obdobju kaotično zmedo, dokler se ne uveljavi nov red, je evolucija postopni razvoj, ki prav tako spreminja obstoječe razmere, vendar polagoma in brez nenadnih krutih prelomov s preteklostjo, z izročili in obstoječim redom.

✱ FAŠIZEM je politični red, ki je pod diktaturo Benita Mussolinija od l. 1922 do 1943 z oblastnostjo fašistične stranke zagospodoval Italiji. Je to ideologija, ki je utemeljila gospodovalno nasilje in kretirala določene miselnosti državljanov. Končno je to politična mentaliteta, ki se je tudi po padcu fašizma v Italiji zaplodila tudi po drugih deželah. Zaradi nedopustne tolerance pa se obnavljala tudi v sami Italiji, čeprav je Italija s fašizmom doživela svojo največjo nesrečo. Sedaj se pojavlja pod lažnim imenom. Poimljivost o človeku, državi in oblasti pa so ostale tudi pod novim imenom nespremenjene.

Mussolini, ki je bil prvotno socialist, je bil predvsem zagrižen nacionalist in naravnost obseden po oblastnosti, častihlepi in zunanjih veličini. Čeprav si je fašizem pridobil številne pristaje in je mnoge nasprotnike preobrazil v pasivne potrpečljivce, je samega sebe postavil za edinega energičnega bojevnika proti komunistični nevarnosti. Dejansko pa je bil že od samega začetka predvsem skrajno protidemokracijski in ne protikomunističen in to iz protimeščanskih in protindividualnih nagonov.

Individuum naj se po fašističnih načelih izgubi v naravnih organizmih, od katerih sta nacija in država najpomembnejša. Je to nekaj povratek k »elementarnosti« ljudskega plemena s svojim poglavarjem na čelu in reakcija proti individualizmu. Če označuje fašizem svoje »gibanje« kot najčistejšo obliko ljudske države, »demokracije«, ki ocenjuje državljanke po »kvantiteti in ne po »kvaliteti« ter omogoča, »da svojo voljo in čut za odgovornost izražajo samo redki izvoljenci ali celo ena sama osebnost v imenu vseh«, potem je to mistika, ki povzdiguje nacionalistično politiko na stopnjo religije. Medtem ko je Mussolini zavračal liberalno demokracijo kot brezdušno smotno povezavo a-socialnih individuirov, je zahteval »naravno« vdanost človeka naciji, zatem pa še »naravno« nevarnost polno življenje, pri čemer je nacija vtelesena samo v voditeljih (ki se sami postavljajo) in je »naravna svoboda« načela »viverre pericolosamente« rezervirana samo za »nadljudje«. Levi gospodujejo nad ovčami. Idealiziranje neke fantastične narave, nekoliko biologije in Darwinove ideje o plemenski izbiri, zamegljena zgodovinska predstava starega Rima ter izobilje gorečnosti za brutalno nasilje in oblastnost, vse to je zmešano v mistično mineštro in se servira kot ideologija.

Kot politična organizacija je fašizem snoval korporacijsko državo, ki se razvršča po profesionalnih organizacijah. Nekako tako kot so bili cehi v srednjem in novem veku, stanovske organizacije obrtnikov določene stroke z določenim samoupravljanjem in posebnimi pravicami. Fašizem je te stanovske organizacije samovoljno označeval za naravne skupnosti z razliko od strank, ki jih je, razen fašistične, zavračal in prepovedal. Stranka je bila samo ena, fašistična, ki je predirljivo gospodovala nad političnim življenjem in državnimi organi vseh stopenj. Stranka je zgrajena hierarhično. Politična volja se ustvarja samo odzgora od »superlevoev«, od »ducejev«, pa vse navzdol do ovčje črede. Kdor noče biti ovca in

se ne pokori hierarhiji, se z njim ukvarja politična policija (zapor, konfinacije).

Po padcu fašističnega režima l. 1943 so - zaradi prodiranja zavezniških čet v Italijo - fašisti gospodovali po predelih, ki so jih zasedli nacisti. Tudi danes obstoja v Italiji novofašistična stranka z imenom »Movimento Sociale Italiano«, ki je na volitvah l. 1958 prejela 4,8 odstotkov glasov.

Španska državna stranka »Falanga«, ki je izšla iz španske državljanske vojne kot zmagovalka, je s fašizmom v ožjem sorodstvu, igra pa v današnji Španiji manj pomembno vlogo kot pa si jo je lastil mussolinijanski fašizem v Italiji, ker se mora Francova diktatura naslanjati istočasno na armado in na Cerkev. Prav tako soroden fašizmu je bil peronizem v Argentini, vendar je primitivnejši. Kljub poizkusom se ni mogel dokopati do lastne ideologije (»justicializem«), ampak si je naklonjenost delavstva kupoval z razdeljevanjem državnih bogastev delavstvu in sindikatom, kar vse je spremljala zelo prostodušna množična demagogija samega Perona in njegove žene Evite, ki mu je omogočila prisvojiti si oblast in jo nekaj let tudi obdržati.

Napadalen in neposredno ogroževalen za druge dežele je bil fašizem samo v Italiji (napad na Abesinijo in Albanijo, na Grčijo in Jugoslavijo), zlasti v družbi še hujšega in zločinskega nacionalsocializma (glej geslo!) ki je živel pod močnimi fašističnimi vplivi.

✱ FEDERALIZEM je ustroj državne gradnje, ki prepušča posameznim delom zelo pomembne pravice (glej avtonomija!), jim jamči njihovo lastno življenje in preprečuje celoti oziroma centrali, da bi se ti deli vistomerski po enotni shemi. V posebno izdelani obliki federalizem postavlja omejitve čistemu večinskemu ustroju s tem, da varuje manjšine proti načelom večine. (glej »zvezna država«, »senat« in »stanovski svet«).

✱ FRAKCIJA imenujemo skupnost parlamentarne neke stranke. Pogoj je, da je v parlamentu ali v eni izmed obeh

most, s katerim forsirajo svojo invazijo. Medtem se Hruščev potepa po Sibiriji in študira kmetijske probleme, ki jih je komunizem že davno rešil...

Spet imamo opravka s komunistično ofenzivo na javno mnenje. Najprej nam je - ne samo komunistični in titovski tisk - ampak tudi tako imenovana sredinska publicistika postregla z naštevanjem »pogreške«, ki so jih napravili Američani. Američani so v Laosu podpirali proameriško vladavino. Kako nespametno je vendar podpirati lastne prijatelje! Če bi namreč Američani ne podpirali v Laosu proameriške stranke, bi tudi Sovjeti seveda ne organizirali letalskega mostu. Zelo preprosta logika!

Dejansko se pa Sovjeti nikoli niso brigali, ali Američani koga podpirajo ali ne, če so določeno vladavino v tujini obsodili na padec. Samo naivnež lahko sodi, da je sovjetska napadalnost odgovor na ameriške »provokacije«. Sovjetska napadalnost je nerazdružljivo povezana s komunizmom, pa naj trenutno komunistično žrtev Američani podpirajo ali ne. Češkoslovaški vzgled je vendar dovolj poučen. Ko se je Kremelj odločil za odstranitev vladavine Masaryk-Beneš, da bi deželo izročil češkoslovaškim komunistom, je poslal v Prago Zorina, da izvrši manever in pogoltno Češkoslovaško.

Po istem receptu bi komunisti sedaj radi pogoltnili Laos.

Stoletnica državljanske vojne Združenih držav

Zrušne države so pred 100 leti dosegle 85 let svoje ga samostojnega življenja. V »verovzročnih« predelih je delovala močno razvita industrija, na jugu je procvitala plantažno »podarstvo, kjer je samo pridelok borbuzja znašal 7/8 sve ovrne proizvodnje. Del je opravljala na milijone črnih sužnjev, zemlja je bila v rokah tankega sloja veleposestnikov, ki so v svojih rokah združevali vso gospodarsko in politično moč dežele.

Na severu je poleg najraznovrstnejše industrije vladala farmersko poljedelstvo, ki je trdoživo nasprotovalo črnemu suženstvu, kar je ustvarjalo napetosti med severom in jugom, ki so se izražale v različnostih konceptov o poslanstvu in bodočnosti Unije ter človečanskih in državljskih pravicah.

Leta 1860 so se te napetosti ob času predsedniških volitev še posebno zaostri-le. Ko je republikanski kandidat, Abraham Lincoln, porazil svojega nasprotnika, senatorja A. Douglasa, se je temu izidu pridružil Jug. Južna Karolina, Georgija, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Texas in Tennessee so se izrekle za izstop iz Unije in so ustanovile »Konfederacijo ameriških držav« ter proglasile neodvisnost. Generala Jeffersona Davisa so izvolili za predsednika. Konfederaciji so se kasneje pridružile še Virginija, Arkansas in Severna Karolina. Tri države, ki so dopuščale suženstvo, Maryland, Kentucky in Missouri so se odločile za Unijo.

Vse to še ni pomenilo vojne. Pri ustoličenju Lincolna za predsednika Unije, 4. marca 1861 je kongres razposlal vsem državam amandament k ustavi, s katerim je bila posameznim državam pridržana pravica odločevanja glede suženstva. Lincoln je v svojem nastopnem govoru označil odcep južnih držav za protustaven in se je obvezal, da bo zvezno imetje in zvezne pravice varoval tudi v odepjenih državah. Pozval je tudi vse države na pobotanje in ponudil pravno roko odpadniškim državam. Zaman.

Južna Karolina je takoj po ustanovitvi »Konfederacije« zahtevala izpraznitve treh utrd v pristanišču Charlestonu s posad (Nadaljevanje na 4. str.)

zbornice neko minimalno število zastopnikov neke stranke. Navadno si ti zastopniki izvolijo predsednika frakcije in pošiljajo svoje frakcijske zastopnike v parlamentarne odbore ali komisije (glej geslo!).

✱ GOSPODARSKA DEMOKRACIJA. Iz pravih spoznanj, da igra v moderni industrijski državi gospodarstvo čedalje pomembnejšo vlogo in da je gospodarska moč (glej »zveze«!) za ljudstvo ali za njegove dele lahko prav tako odločilna kot je demokratično določena in nadzorovana politična oblast, se večkrat pojavljajo zahteve po razgetnitvi demokracije tudi na gospodarska področja. To bi se reklo, da ljudstvo ni podrejeno samo vladi in njena uprava, ampak tudi gospodarstvu. Kako naj se ta cilj uresniči, so mnenja še vedno deljena.

Po marksističnih nazirih je podražavljenje gospodarstva ali vsaj proizvajalnih sredstev najuspešnejše sredstvo za doseg tega cilja. Praksa pa je dokazala in nam sproti še vedno dokazuje, da se s takim ravnanjem gospodarstvo ne podreja ljudstvu, temveč državnemu uradništvu, ki ga ljudstvo v javnim mnenjem mnogo težje nadzira kot pa je to mogoče pri zasebnih podjetjih in gospodarstvenikih s pomočjo demokratične vlade, demokratičnih ljudskih zastopnikov in svobodnega tiska. Poleg tega se v nedemokratičnih državah delavci in nameščenci mnogo težje politično, moralno in gospodarsko upirajo državnim podjetjem kot je to v demokratičnih državah (komunistične države prepovedujejo stavke pod pretvezo, da sta ljudstvo in režimski uradnik, t. j. tovariš ravnatelj - identična pojma) (glej »stavkovna pravica«).

Naslednji poizkus, da bi bilo ljudstvo učinkovitejšo udeleženo pri gospodarski oblasti, je »pravica sodoščanja« (glej geslo!), ki prenaša na delavstvo in nameščence obrata del gospodarske oblasti medtem ko ustroj »delavskih svetov« delavcev in nameščencev« hlina, da prenaša celotno oblast.

(Nadaljevanje prihodnjič)

PRED DVAJSETIMI LETI...

Umor kralja Aleksandra Karadjordjevića v Marseilleu 9. okt. 1934 je bil uvod v krvave zločine Ante Pavelića in uvertura sovražnih tujih sil za razkosanje Jugoslavije. Hegemonistična srbska stremjenja, destruktivni napori enega dela hrvatske politike, sovražni pohlepi sosed Jugoslavije in nasilno gospodarsko prodiranje nacizma v osrčje Balkana, vse to je slabilo takratno beograjsko vladavino pod vodstvom Milana Stojadinovića, ki je bila februarja 1939 prisiljena, da odstoji.

Novi predsednik vlade Cvetković in njegov zunanji minister Marković sta na vse kriplje poskušala pomiriti nacistično historijo, ki je naraščala z dneva v dan. Avgusta 1939 je Cvetkovićeva vlada sklenila s Hrvati sporazum, in dr. Maček je stopil v vlado. Prav tako v avgustu sta se pobratila tudi Stalin in Hitler. To je pomenilo za Jugoslavijo izročitev Balkana pod vplivno sfero oziroma Rim-Berlin.

Poraz Francije junija 1940 je oropal na drugi strani Jugoslavijo tradicionalne prijateljice in zaveznice. Sovjeti so zasekli Besarabijo in Bukovino, nacisti in fašisti pa so Madžarsko korumpirali z romunsko Transilvanijo. Tako se je obroč okrog Jugoslavije čedalje nevarnejše stiskal. Novembra 1940 je zunanji minister Marković tajno obiskal Hitlerja. Takrat se je Marković še izmuznil brez dolžnih obvez do sil osi. Dne 12. dec. 1940 je Jugoslavija podpisala svezno prijateljsko pogodbo z Madžarsko, ki je bila satelit osi. Medtem se je regent knez Pavle trudil, da z vsemi silami nadaljuje z nevtralistično politiko svoje države. Prepričan je bil, da bi kakršna koli jugoslovanska poteza nagnala nacistično na Balkan.

Dne 14. febr. 1941 sta se Cvetković in Marković udala nacističnemu pritisku, da obišče Berchtesgaden. Tu sta poslušala Hitlerjeve tirade o nacistični zmagovalnosti in o veliki ljubezni, ki vlada med Moskvo in Berlinom. Prav tako pa sta poslušala tudi načrte, ki so jih nacisti pripravljali za napad na Grčijo, in vlogo, ki naj bi jo pri tem igrala Jugoslavija. Nacisti ne bi korakali po jugoslovanskem ozemlju, zahtevali pa so uporabo jugoslovanskega cestnega in železniškega omrežja za vojaške prevoze.

Dne 1. marca je Bolgarija pristopila k tripartitemu paktu. Se isti večer so nacistični motorizirani oddelki prispeli na jugoslovansko mejo. Jugoslavija ni proglasila mobilizacije. Dne 4. marca je knez Pavle skrivaj odšel v Berchtesgaden in je tam pod nevdržljivim pritiskom pristal na pristop Jugoslavije k tripartitemu paktu. Reakcija v domovini je bila bliskovita, hrupna in skrajno napeta.

V noči 20. marca se je jugoslovanska vlada odločila za podpis tripartitne pogodbe. Trije ministri so iz protesta odstopili. Dne 24. marca sta Cvetković in Marković naskrivaj odstopovala na Dunaj in podpisala jugoslovansko politično kapitulacijo pred Hitlerjem. Ljudstvo pa je odločilo drugače. Med častniki glavnih garnizij v Beogradu, Zagrebu, Skoplju in Ljubljani je vzbrstela zarota pod vodstvom peh. generala Simovića, letalskega generala Bore Mirkovića, bratov Knežević in dr., ki je 27. marca izbruhnila v pravo, zato pa morda najodločnejšo revolucijo svetovne zgodovine. Pogumni in odločni proti nacističnemu nasilju so ti ljudje, ki jih bo pravilno ocenila šele zgodovina, speljali Jugoslavijo na usodno križišče. Jugoslavija je rešila svojo dušo, je vzkliknil Winston Churchill...

Za nacistično jugoslovansko revolucijo udarila kot strela z jasnega neba. Jugoslavija je Hitlerju prekrizala načrte proti Grčiji (Marita) in proti Sovjetiji (Barbarossa). Hitler je takoj izdal instrukcijo št. 25, ki pravi: 1) Kakor hitro bo izvršena koncentracija zadostnih sil in bodo vremenske razmere to dovoljevale, je treba z dnevnimi in nočnimi letalskimi napadi porušiti v Jugoslaviji vse naprave in tudi

samo mesto Beograd; 2) istočasno, vsakakor pa ne pred tem, pričenja operacija »Marita« z zavzetjem Soluna in pogorja Diosa. O teh svojih ukrepih je Hitler obvestil Mussolinija in ga naprosil, da z vso naglico zbere na jugoslovansko-italijanski meji vse razpoložljive vojaške sile.

Nacistični udor v Jugoslavijo je imel za izhodišče Romunijo in Bolgarijo. Vse prometne žile pa potekajo po madžarskem ozemlju, zato je Hitler sporočil Madžarski, da bo Jugoslavija uničena, ker je javno osramotila politiko osi. Zahteval je od Madžarske privolenje, da se glavna nacistična vojska usmeri čez madžarsko ozemlje. Madžarska mora sodelovati pri uničenju Jugoslavije in si bo tako priborila pravico, da zasede vsa nekdanja področja, ki jih je morala svoječasnoproputiti Jugoslaviji.

Madžarska je bila z Jugoslavijo povezana z svezno prijateljsko pogodbo (12. 12. 1940). Madžarski ministrski predsednik grof Teleki se je zamenjal pri nacističnim zahtevam in podkupovanjem. Dne 2. aprila je Teleki v poznih večernih urah prejel na svojem stanovanju telefonsko sporočilo, da so motorizirani nacistični oddelki prečkali madžarsko mejo. Preostala mu je kot poštenemu človeku ena sama pot za rešitev svoje osebnosti - pištola. Samomor madžarskega ministrskega predsednika vlade je pomenil osebnostno žrtvovanje v edini možni protest proti nacistični invaziji. Ta gesta pa nacistov seveda ni zadržala.

V tej strašni stiski za usodo Jugosla-

vije se je oglašil Stalin. V noči med 5. in 6. aprilom je povabil v Kremlj jugoslovanske diplomatske zastopnike, kjer so podpisali že vnaprej pripravljeno pogodbo, s katero Sovjeti potrjujejo, »da bodo spoštovali jugoslovansko neodvisnost in celovitost njenega ozemlja«. To je bila vsa komunistična ljubezen do Jugoslavije, poleg slovesnega sprejema nacistov v doljni Kostanjevići s strani domačih komunistov in komunističnega trganka znač slovenskim zavednim visokošolcem, ki so vzpodbujale Slovence za obrambo proti nacistični invaziji...

Na vse zgodaj so 6. aprila 1941 privrščale nad Beograd jate nacističnih bombnikov z romunskih, madžarskih in bolgarskih letališč ter v neprestanih valovih zasipale jugoslovansko prestolnico skozi tri dni z bombami takratnega največjega kalibra. Na ulicah je ostalo nad 17000 mrtvih. Operacijo so nacisti imenovali »Die Strafe« - kazen.

Gotovo je, da je Jugoslavija s svojim uporom storila Sovjetom dragoceno uslugo saj je prav ta jugoslovanska »epizoda« zakasnila za nekaj mesecev nacistični napad na Rusijo. Tako je še pravočasno prišel Rusiji na pomoč general Mraz, ki je nacistično ustavil v moskovskih predmestjih.

To je kratka kronika poteka usodnih dogodkov pred dvajsetimi leti. Slovincem so ti dogodki skovali zgodovinski nauk, po katerem je lastno življenje mogoče samo v okviru ostalih Jugoslovancev, saj so se namere njihovih sosedov razgale takrat do dna. Zgodovinski nauki pa, so zato tu, da se iz njih ljudje učijo.

Delo občinskega sveta v Nabrežini

V zadnjem času je občinski svet v Nabrežini trikrat zasedal. V petek 31. marca je bil sklican občinski svet na proslavo stoletnice zedinjenja Italije. Slavnostni govor je imel župan g. Dušan Furlan, ki pa je prikazal dogodke zedinjenja s pretirano levčarsko tendenco. Razen svetovalcev so seji prisostvovali tudi zastopniki vojaških in policijskih oblasti v občini.

Na redno zasedanje se je občinski svet sestel v torek 4. t.m. Tudi ob tej priložnosti je bil župan odsoten in se je vodil podžupan g. Albin Skrk. Najprej je odgovarjal na razna vprašanja svetovalcev zadnje seje. Med drugim je povedal, da so sredstva za preureditev in asfaltiranje ceste Nabrežina-Slivno na razpolago ter je delo prevzelo podjetje »Cesias«. Zatem so svetovalci postavili odbor več novih vprašanj, med drugim glede poti, razsvetljave, kapelice na pokopališču v Devinu in glede novega poštnega poslopja v Nabrežini. Svetovalec dr. Floridan je vprašal, kako je s prefekturnim dekretom, ki nalaga razlastitev nekaterih zemljišč ob cesti Nabrežina-Sv. Križ za gradnjo novega begunskega naselja.

Nato je sledila izvolitev davčne komisije deset članov. Pet jih imenuje prefektura. Izvoljeni so bili naslednji občinarji: Pahor Jože, Medja vas, Kosmina Mirko, Sempolaj, Radović Danilo, Nabrežina, Kukanja Drago, Nabrežina, Gruđen Jos., Devlin, Gratton Ferruccio, Radović Mirko, Nabrežina, Kralj Ivo, Slivno, Oliva Adriano, Nabrežina in Lenarduzzi R., Sestjan.

Temu je sledila razprava o proračunu za leto 1961. Odbornik za finance G. Marković je obširneje poročal o proračunu ter pojasnjeval glavne postavke dohodkov in izdatkov. Po tem poročilu se je razprava prenesla na prihodno sejo.

Zadnja seja je bila pretekli torek, 11. t.m. Tudi pri tej seji je bil župan odsoten. Podžupan je najprej odgovarjal na razna vprašanja. Med drugim je omenjal, da

glede zgradbe poštnega poslopja v Nabrežini še ni nič določeno, čeravno je pošto ravnanstvo zagotovilo, da se bo z gradnjo pričelo. Glede dekreta o razlastitvi ob cesti v Sv. Križu je podžupan izjavil, da je občina prejela dekret, da ga objavi na oglasni deski. Gre za 800 kvadratnih metrov zemljišča naše občine, ki je last g. Gustinčiča iz Sv. Križa. Ostalo stavbišče spada pod tržaško občino.

Dr. Skrk in dr. Floridan sta načela vprašanje županove odsotnosti. Zahtevala sta, da odbor konkretno odgovori na to vprašanje na prihodnji seji, ker se predvideva, da bo njegova odsotnost zaradi bolezni dolgotrajnejša. Potrebno bi bilo zato misliti tudi na ostavko župana. Druga vprašanja so se nanašala na delo gradbene komisije, štetje kmetijstva, na nevni ovinek pri hiši Kosem, kjer se nesreče stalno ponavljajo, na postavitev telefonske kabine v Sempolaju i. dr.

Nato je občinski svet prišel z razpravo o proračunu. Svet. Bandini je vprašal, zakaj je postavka najemnine v kamnolomu letos manjša kot je bila za preteklo leto? Predlagal je ustavitve kotisije, ki bi pregledala seznam davčoplačevalcev za družinski davek in bi ga eventualno izpolnila. Glede otroških vrtec je izjavil, da ta ustanova ne spada v delokrog občinske uprave in bi jo zato morali ustopiti zato določeni ustanovi.

Nato so govorili še o drugih proračunskih postavkah svet. Teron Josip, dr. Rinaldini, Pipan Ludvik, dr. Floridan in Drago Legiša.

Razprava se bo nadaljevala na prihodnji seji. Daljše poročilo o proračunu bo mogoče objaviti v prihodnji številki »Demokracije«.

TRŽAŠKI PREPIHI

Bastardi zavijajo...

V dunajskem dnevniku »Presse« od 9. marca se je čisto krivično Nemec, dr. R. Glad, v članku »Windisch und Slowenische« zavzemal za odpravo sramotilnega pridevka Slovencev »windisch«, ki so ga po drugi svetovni vojni vpeljali na Koroškem koroški nacisti s sodelovanjem slovenskih odpadnikov in s pritrjevanjem oblasti. Taki trezni in pametni glasovi so na Koroškem zelo redki. In res, na ta predlog čisto krivnega Nemca se je v istem listu z dne 2. aprila oglašil neki dr. V. Milčinski (s popačenim priimkom Milt-schinsky). Ta očitni bastard je zavrnil trditve dr. Gladta, po katerih se »windisch« čuti jezikovno in kulturno povezani s Slovenci.

Bastard »ugotavlja«, da je vzdevek »windisch« na Koroškem nič manj in nič več kot častno ime. Bastard prav tako zanika, da bi se »windišarji« čutili jezikovno in kulturno povezani s Slovenci in se zagražuje, da se Slovenci potegujejo za »windišarje«.

Dunajski dnevnik je v isti številki in na isti strani nehoti odgovoril bastardu z napisom nekega drugega članka »Človeške pravice so nedeljive«, ki ne obravnava slovenskega vprašanja na Koroškem ampak južnoafriško vprašanje. Na trditve poslanika a. D. Lukeša, s katerimi ta dokazuje, da Avstrijo ne briga, kako postopa južnoafriška unija z indijsko manjšino, kaj se tudi g. Nehru ne zanima za naše brate na Južnem Tirolskem, odgovarja dr. Friedrich Reitlinger iz Jenbacha, da so taka zadrževanja prav tako nemoralna kot so pogreša. Obstoj neke krivice ne daje nobene pravice, da se skoti nova krivica. Bastardu z nacističnimi možmi i zveza to ne gre v bučo. Kar je na Južnem Tirolskem za Nemce najhujša krivica, to je na Koroškem za Slovence častna pravica.

Bastard morda tudi ne ve, da obstoja

Pritisk, goljufije in zlorabe nacističnih raznarodovalcev na Koroškem

Dne 21. marca 1961 so v avstrijski republiki izvedli ljudsko štetje. Vprašalne pole so v rubriki 14 sprasevale po običajnem jeziku prebivalstva. Koroški deželni glavar v Celovcu je uradno obrazložil, da se smatra za običajni jezik tisti, ki ga prizadeti prebivalci govorijo v domačem krogu. Narodni svet (Vrhunska organizacija Slovencev na Koroškem) je predlagal pritegnitev pripadnikov slovenske manjšine k števničnim komisarjem. Ta predlog so oblasti v celoti prezirale, ker so v vzajemnosti z nacističnimi raznarodovalci hoteli s pritiskom, goljufijo in zlorabami zbrisati Slovence na Koroškem.

Slovence, ki govorijo slovensko koroško narečje in živijo na svoji koroški zemlji mnoga stoletja pred današnjimi germaniziranimi naseljenici, so prišli prekrstili v »windisch«. Ljudje, ki razen nemščine ne govorijo nobenega drugega jezika - in bi morali lajati, če bi po kakem naključju ta jezik pozabili -, si lastijo razsojevalno pravico, ali so Slovenci, ki govorijo slovensko koroško narečje, Slovenci ali neko svojevrstno alpsko pleme. Po tej logiki so tudi Svabi neko svojevrstno pleme in ne Nemci...

Burko brisanja - genocida - Slovencev na Koroškem so nacistični raznarodovalci uprizarjali takole (Primeri navedenega kulturno-političnega glasila koroških Slovencev »Naš tednik Kronika«):

V večini občin so bili številni komisarji občinski tajniki, učitelji, orožniki, cariniki in drugi javni uslužbenci. Učitelji, ki

poučujejo slovenščino, so bili kot komisarji izločeni. Zato pa so bili med številni komisarji bivši SS-ovci in nekdanji rjavosrajniki. Raznarodovalci so prirejali posebne tečaje za izvedbo izbriisa Slovencev na Koroškem.

Številni komisarji prebivalstvu sploh niso razlagali ministrskega tolmačenja »občevalnega jezika«, ampak so prijazno spraševali: »Zapišimo kar deutsch (nemško)! Če se je kdo temu uprl, so kvečjemu zapisali »windisch«. Če je prizadeti zahteval, da napišejo »slowenisch«, se je komisar hudo razburil. Ponavadi je dejal, da je »slowenisch« isto kot »jugoslawisch« ali celo »titokomunistisch«. Tistim, ki so zahtevali, naj vpišejo »slowenisch« so celo grozili, da bodo znova izseljeni, kot so že bili enkrat. Neki komisar je razlagal, da »slowenisch« sploh ne more vpisati, ker je to knjižni jezik, prebivalstvo pa govori narečje in to je »windisch«.

Nekateri občinski tajniki so ljudi enostavno klicali na občino, kjer so bile vprašalne pole že izpolnjene, v rubriki 14 pa je bilo napisano »deutsch« ali pa »windisch«. Povabljenec je moral samo podpisati, če pa se je branil, so ga ozmernjali, opravič pa ni nič.

Številni komisarji, bivši SS-ovci, je nekemu slovenskemu kmetu, ki je zahteval vpis slovenskega jezika, »razložili«, da tega sploh ne more vpisati, ker se štetje prebivalcev tega jezika ni nikdar naučil in se ga sploh ne more naučiti. Vpisal je »windisch« in odšel. Kmet se je naslednji dan oglašil na občini in zahteval pri občinskem tajniku vpis slovenščine. Tajnik je zarjul nanj: »In Oesterreich wird deutsch gesprochen« (V Avstriji se govori po nemško). V razgovor se je vmešal tudi župan, ki je bil kvečjemu pripravljen, prečrtati »windisch« in zapisati »deutsch«. Kmetu je pojasnjeval, da je slovenščina umetna tvorba, ki je nastala l. 1918, to je ob nastanku Jugoslavije, iz hrvatske in srbske (inteligenta Herrenvolka). Tajnik je še povedal, da tisti, ki se vpiše za Slovence, pripravlja pot Rusom. Sicer pa je nadaljeval, »bom jaz prej znal rusko kot vi Slovenci...«

Ljudsko štetje na Koroškem je eno samo nasilje nad Slovenci, je pravi genocid, ki naj Slovence zbriše s slovenske koroške zemlje. Takih zločinov svetovno javno mnenje ne sme in ne more tolerirati, ker je to očitno prebujanje nacističnega nasilja! Vsi razkropljeni Slovenci pa naj pred vsem svetom odkrivajo zločinsko raznarodovanje v samem srcu Srednje Evrope - in to v trenutku ko Avstrija išče simpatij po vsem svetu za svoje južno-tirolske rojake. Kdor je sam skrajno krivičen, nima nobene pravice, da mu drugi pravico delijo.

Stoletnica državljanske vojne Združenih držav

(Konec s 3. str.)

ko zvezne vojske. Posadke so se umaknile v utrdbo Sumter. Tu je pričela bitka 12. aprila 1861 in s tem je izbruhnila bratovmorna vojna.

Ob strani sta podcenjevali nasprotnika tako vojaško kot politično. Na severu so bili prepričani, da bodo vso zadevo opravičili s 75000 prostovoljci, ki so jih mobilizirali za tri mesece. Jug, ki je bil vojaško neprimerno močnejši, pa je bil s svoje strani prepričan, da bo odbil sleherni napad s Severa.

V štirih letih je bilo na severni strani nad 250.000 mož, na južni pa 1.300.000 mož pod orožjem. Sever je imel 360.000 padlih. Jug pa 250.000.

Svet bi povsem drugače izgledal, če bi pred točno sto leti Združene države razpadle in ne razpolagale z osebnostjo formata Abraham Lincoln, ki je skozi ogenj, poraze in nesreče ohranil načela enotnosti države. Verjetno je, da bi v primeru razkosanja vladale v Severni Ameriki podobne razmere, kakršne so se razvile v Južni Ameriki. Svetovne velesile na strani svobodnega sveta ne bi bilo. Ne bi bilo velesile, ki je ustvarila svobodo in uveljavila načelo, da so vsi ljudje na svetu enako rojeni, kot je dejal Abraham Lincoln. Ne bi bilo svetovne velesile, ki je sama dovolj krepka, da se postavi proti tisti tiraniji, ki bi se rada s komunistični nauki razširila po vsem svobodnem svetu. Ne bi bilo velesile, ki je zadnja in najmočnejša obrambna sila svobode svobodnjakov.

V soboto 15. aprila 1961, ob 21. uri bo v Auditoriju v ul. Teatralno Romano

Vokalni koncert

zbora
JACOBUS GALLUS iz TRSTA

Odgovorni urednik:
Prof. IVAN RUDOLF
Tiskarna Adria, d.d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posamezna številka L. 30,—
Nerazpečna:
mesečno L. 50,— — letno L. 600,—
Za inoizemstvo:
mesečno L. 90,— — letno L. 1000,—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

Zedinjenje Italije in Jugoslovani

(Konec s 3. str.)

na dvor kot na voljo naroda, ter končno inteligenca z D'Annunzijem na čelu. Balbovemu izročilu nista tuja niti misel in delo Benedetto Croceja, s to razliko, da je D'Annunzio veroval v rušenje Avstrije, medtem ko je Croce, pri izbiri med Južnimi Slovani in Avstrijo, bil bolj za ohranitev podonavske monarhije.

Prof. Bogdan Radica ugotavlja nato, da so mazzinijevci zares morali biti duhovno krepki, ko so se zavzemali za Srbe in Hrvate in to v času, ko so pripadniki teh dveh narodov tvorili dober del tistih vojaških sil, s katerimi je Avstrija skušala preprečiti uresničenje težnj Riisorgimenta. Pri tem omenja Giustijevo pesem »Svetemu Ambroziju« (patronu Milana), v kateri italijanski poet opisuje kako opazuje v cerkvi hrvatskega »pandurja«, ki moli k istemu Bogu. Pesnik bi ga rad objel ter vzkliknil, da sta oba žrtve iste tiranije.

Po predstavitvi vloge, ki jo je imel za spoznavanje jugoslovanskih narodov in njihovih problemov med Italijani, Sibenčan Tommaseo, ki je svetoval svojim rojakom naj bodo v odporu proti Avstriji »bolj Hrvati«, pri čemer je Srbe in Hrvate označeval s skupnim imenom »Slovani« ali »Irlcici« ter dajal prednost Srbom, ki jih je smatral za večje realiste, se Radica nekoliko ustavi prav pri tem vprašanju. Pri uradni italijanski diplomaciji je namreč obveljalo Balbovo in Tommaseovo poimovanje, da so Srbi Italijanom bližji kot Hrvati. Tega sta se v prvi svetovni vojni

in po njej držala tudi Sonnino in Sforza. Druga svetovna vojna je ob Jadranu ustvarila novo stanje. Nove meje so takšne, da odgovarjajo dejanskim okoliščinam in Hrvate popolnoma zadovoljujejo. Odnosi med Italijo in narodi na drugi obali Jadrana niso nikdar še bili tako dobri in normalni. Kakor v Italiji ni več nacionalističnega, ki jo ogrožal varnost Balkana, tako tudi Jugoslavija ni dovolj močna niti nima vzroka, da bi se vrgla v kakšno zgodovinsko neopravičljivo sredozemsko pustolovščino. Poleg vseh negativnih rezultatov, ki jih je v Jugoslaviji prinesel komunistični režim, je vendar pozitivno to, da so se odnosi med obema obalama Jadrana zelo izboljšali. To je stvarnost, s katero bo moral vsak nov demokratični red v Jugoslaviji ne samo računati, temveč jo bo moral še bolj izpolniti in poglabiti.

Jugoslovani se morajo od italijanskega Risorgimenta naučiti, da je njihova dolžnost, da se podobno kot Italija njenega tudi oni rešijo svojega totalitarizma. Italija pa se mora zavedati, da med njo in jugoslovanskimi narodi ne bo pravega sosedstva vse, dokler ne bosta na jugoslovanskih tleh zavladala svoboda in demokracija. Na podoben način kot je Italija, čeprav kasno, domela, da je Mazzinijev idealizem stvarnejši od Balbovega realizma morajo tudi Jugoslovani dometi, da tudi najboljše meje Jugoslavije ne pomenijo nič ako v tej meji ni pravice in svobode za vse jugoslovanske narode in posameznike.